

HØJESTERETS DOM

afsagt fredag den 29. april 2011

Sag 105/2009

(2. afdeling)

HK/Danmark som mandatar for

Eva Jensen,

Carina Ørbæk Sørensen og

Christina Bechmann Hoseassen

(advokat Peter Breum)

mod

SKAT

(kammeradvokaten ved advokat Niels Banke)

I tidligere instanser er afsagt dom af Københavns Byret den 26. juni 2008 og af Østre Landsrets 7. afdeling den 22. januar 2009.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Niels Grubbe, Thomas Rørdam, Poul Dahl Jensen, Jens Peter Christensen og Henrik Waaben.

Påstande

Appellanten, HK/Danmark som mandatar for Eva Jensen, Carina Ørbæk Sørensen og Christina Bechmann Hoseassen, har gentaget sine påstande, dog at kravet for så vidt angår Christina Bechmann Hoseassen principalt udgør 29.362,60 kr. med tillæg af renter.

Indstævnte, SKAT, har påstået stadfæstelse.

Anbringender

HK/Danmark som mandatar for Eva Jensen, Carina Ørbæk Sørensen og Christina Bechmann Hoseassen har navnlig anført, at der ved flytningen af arbejdsstedet for Eva Jensen, Carina

Ørbæk Sørensen og Christina Bechmann Hoseassen skete ændringer af deres ansættelsesforhold, som ligger ud over, hvad de skal tåle uden kompensation. De har derfor krav på kompensation i form af kørselsgodtgørelse, og således at mertransporttiden indregnes i den samlede arbejdstid.

Det er svært at afgøre, om det er krak.dk, eller afstand.dk der er mest retvisende ved opgørelsen af den kilometermæssige og tidsmæssige forandring af arbejdsstederne. Det fremgår dog af Eva Jensens forklaring for byretten, at det var afstand.dk, der blev brugt i forbindelse med SKATs kontrol af borgeres transportoplysninger. Dette har SKAT ikke taget afstand fra, og målingerne fra afstand.dk må derfor kunne lægges til grund.

For så vidt angår den tid, der medgår til transport, tager ingen af opgørelserne hensyn til vejarbejde, myldretidstrafik eller andet, som påvirker transporttiden. Opgørelserne tager udgangspunkt i, at der ikke er andre biler på vejen eller vejarbejde eller andet, der påvirker trafikafviklingen.

På den baggrund kan følgende ændringer lægges til grund:

For Eva Jensen udgjorde ændringen en forlænget afstand til arbejdet på 46 kilometer om dagen og med mindst 42 minutters mertransporttid.

For Carina Ørbæk Sørensen udgjorde ændringen en forlænget afstand til arbejdet på 46 kilometer om dagen med mindst 49 minutters mertransporttid.

For Christina Bechmann Hoseassen bevirkede ændringen, at mertransporttiden udgjorde 91 minutter om dagen. Ændringen indebar endvidere, at hun ikke kunne passe fritidsinteresser, og at bringning og afhentning af hendes barn ville blive yderst besværlig.

SKATs vurdering af, om en ændring af arbejdssted er væsentlig eller ej, synes præget af tilfældigheder. I sagen mellem HK/Danmark som mandatar for Allan Neergaard Iversen og SKAT (Højesterets sag 170/09) anerkendte SKAT, at medarbejderen, der boede og arbejdede i Silkeborg, og som man ønskede overført til Skattecenteret i Viby J, fik ændret sine vilkår væsentligt. Der er tale om en ændring af arbejdssted, der svarer til ændringen for Carina Ør-

bæk Sørensen, som ifølge SKAT ikke fik sine arbejdsvilkår ændret væsentligt. Dette taler for, at der ikke skal anlægges en for restriktiv vurdering af, hvad der kan anses for en væsentlig ændring.

Det spiller ikke nogen rolle, at ændringen af arbejdsstedet skete som led i en større og landsdækkende ændring af SKATs virksomhed. Vurderingen af, om en ændring er væsentlig eller ej, skal alene foretages ud fra den enkelte funktionærs individuelle forhold. Det var ikke i forbindelse med ansættelsen nogen kendt omstændighed, at arbejdsstedet ville ændre sig på et senere tidspunkt.

Ved opgørelsen af kravene skal der anvendes den høje kørselstakst af de grunde, der er anført af HK/Danmark som mandatar for Allan Neergaard Iversen mod SKAT i Højesterets sag 170/09 og af Danmarks Jurist- og Økonomforbund som mandatar for René Bjerre som indstævnt af SKAT i Højesterets sag 253/09. Dertil skal det bemærkes, at der i Silkeborg Kommune altid har været anvendt den høje kilometertakst ved kørsel i kommunens tjeneste på nær ved længerevarende uddannelse. Denne praksis har været gældende så længe, at der er opstået en kutyme, der binder SKAT, da kutymen må anses for at være gået med over til SKAT som en individuel rettighed i henhold til virksomhedsoverdragelseslovens regler.

Den tid, der er medgået til længere transport, må anses for at ligge ud over den almindelige arbejdstid. Uanset at den konkret ikke kan anses for pålagt som overarbejde, følger det af sagens natur, at den kan sidestilles med beordret overarbejde, og af den grund skal den honoreres som overarbejde.

SKAT har navnlig anført, at ændringen af arbejdsstederne for Eva Jensen, Carina Ørbæk Sørensen og Christina Bechmann Hoseassen ikke udgjorde væsentlige ændringer af deres ansættelsesvilkår. Der kan på den baggrund ikke kræves hverken overarbejdsbetaling eller kørselsgodtgørelse i forbindelse med den forlængede transportafstand og -tid.

I henhold til HK's egen vejledning ville arbejdstagerne ikke under de af strukturreformen omfattede ændringer skulle tåle en afstandsforøgelse på mere end 80 kilometer dagligt eller en forøget transporttid på mere end 1½ time dagligt. Afstandsforøgelsen og forøgelsen i transporttid ligger for Eva Jensens og Carina Ørbæk Sørensens vedkommende klart under de af

HK opstillede grænser og oversteg for Christina Bechmann Hoseassens vedkommende i værste fald grænsen med 1 minut.

Flytningerne skal ses på baggrund af, at disse er gennemført som led i strukturreformen, hvilket også er forudsat i HK's vejledning. Samme opfattelse fandt udtryk i KTO's vejledning om kommunalreformen.

Beregningerne af den forøgede afstand og transporttid skal for Eva Jensens og Carina Ørbæk Sørensens vedkommende foretages på grundlag af de fremlagte oplysninger fra Krak og med udgangspunkt i den korteste og hurtigste rute. Det er udokumenteret, at afstandene og tiderne ikke er som angivet på krak.dk.

For så vidt angår Christina Bechmann Hoseassen bemærkes, at hun oprindeligt skulle være flyttet til Svendborg, hvilket hun i sit partshøringssvar gjorde indsigelse imod og pegede på Odense som fremtidigt arbejdssted. Dette blev imødekommet af SKAT, og det var hende selv, der ønskede at blive flyttet til Lumbyvej frem for Lerchesgade i Odense. Hvis hun havde ønsket at reducere sin transporttid mest muligt, kunne hun have valgt at få ansættelse på Lerchesgade, der ligger meget tæt på Odense Banegård, hvilket ville have medført en forøget transporttid klart under de grænser, som HK selv har opstillet. Den relevante tid for hendes vedkommende er således de 14 minutters togtur hver vej, og dette er ikke en væsentlig stillingsforandring. Hertil kommer, at rejsen mellem hendes bopæl og SKAT på Lumbyvej kunne reduceres betydeligt ved valg af alternative transportmidler fra Odense Banegård til Lumbyvej.

Under alle omstændigheder kan SKAT ikke være forpligtet til at kompensere for forøget kørsel i varslingsperioden ud over kilometergodtgørelse efter lav takst. Der henvises til det, som SKAT har anført herom i Højesterets sag 170/09, HK/Danmark som mandatar for Allan Nergaard Iversen mod SKAT, og Højesterets sag 253/09, SKAT mod Danmarks Jurist- og Økonomforbund som mandatar for René Bjerre.

For så vidt angår mertransporttiden kan den i givet fald ikke udløse overarbejdsbetaling med overarbejds-sats. Overarbejde kræver, at det er arbejde pålagt af arbejdsgiveren, og i dette tilfælde har arbejdsgiveren stedse tilkendegivet, at man ikke anså det for overarbejde.

Supplerende sagsfremstilling

Den i byrettens dom omtalte vejledning fra HK er offentliggjort på HK/Kommunals hjemmeside under overskriften ”Spørgsmål om reformen. Fra kommune til stat. Hvilke ændringer skal jeg finde mig i? Overenskomstansat”. I en udgave sidst redigeret den 1. september 2005 anføres bl.a.:

”Ændringer vedrørende arbejdssted og transport

...

Der skal ses på følgende forhold, når det skal vurderes, om flytningen af din arbejdsplads er en væsentlig ændring:

1. Hvor meget længere du har fået til arbejde

Der findes ikke nogen tommelfingerregel for, hvor stor en afstandsforøgelse mellem hjem og arbejde en overenskomstansat medarbejder skal finde sig i. Det er dog HKs holdning, at man nok ikke skal tåle en afstandsforøgelse mellem hjem og arbejde på over 80 km. dagligt (40 km. hver vej).

2. Hvor meget mere tid skal du bruge på at komme på arbejde

Selvom den forøgede afstand mellem hjem og arbejde ikke er så stor, så kan transporttiden alligevel blive forøget væsentligt, f.eks. på grund af dårlige transportforbindelser. En stor forøgelse af transporttiden mellem hjem og arbejde kan derfor i sig selv være en væsentlig ændring.

Her findes heller ingen tommelfingerregel, men du vil nok ikke skulle tåle en forøget transporttid på mere end 1½ time dagligt.”

I forhandlingsfællesskabet Kommunale Tjenestemænd og Overenskomstansattes pjece ”Løn- og ansættelsesvilkår ved kommunalreformen – hvad gælder?”, revideret januar 2006, anføres det om ændring af arbejdsstedets beliggenhed bl.a.:

”Der findes en række afgørelser om spørgsmålet, som alle er konkret begrundede. Det er derfor svært at udlede tommelfingerregler for, hvor stor en forøgelse af transporttiden/-udgifterne, den ansatte skal acceptere, uden at den ansatte har fået ændringen varslet med et varsel svarende til opsigelsesvarslet.

Ændringer af arbejdsstedets placering som led i en generel kommunalreform må formentlig i højere grad tåles end normalt – men den ansatte er ikke forpligtet til at tåle enhver ændring af arbejdsstedets placering, blot fordi ændringen er begrundet i kommunalreformen.

Det anbefales, at den ansatte i tilfælde af ændring i arbejdsopgaverne og/eller ændring af arbejdsstedets beliggenhed søger råd og vejledning hos organisationen/den lokale afdeling.”

Eva Jensen

Ifølge udskrifter af 26. juni 2007 fra www.krak.dk udgjorde afstanden fra Eva Jensens bopæl til det hidtidige arbejdssted i Silkeborg 23,4 km (22 minutters kørsel i bil) og til det nye arbejdssted i Viby J 44,6 km (37 minutters kørsel i bil).

Ifølge www.afstand.dk udgjorde afstanden til det hidtidige arbejdssted 24 km (26 minutters kørsel i bil) og til det nye arbejdssted afhængig af rute henholdsvis 47,1 km (47,1 minutters kørsel i bil) og 43,9 km (56 minutters kørsel i bil).

Der er endvidere fremlagt oplysninger om ruterne ifølge Google samt Eva Jensens egne registreringer vedrørende den afstand, hun har tilbagelagt, og den tid, hun har brugt under kørsel til det hidtidige og til det nye arbejdssted.

Carina Ørbæk Sørensen

Ifølge udskrifter af 26. juni 2007 fra www.krak.dk udgjorde afstanden fra Carina Ørbæk Sørensens bopæl til det hidtidige arbejdssted i Silkeborg 10,3 km (12 minutters kørsel i bil) og til det nye arbejdssted i Viby J 36,3 km (28 minutters kørsel i bil).

Ifølge www.afstand.dk udgjorde afstanden til det hidtidige arbejdssted 10,5 km (16 minutters kørsel i bil) og til det nye arbejdssted 33,4 km (49 minutters kørsel i bil).

Christina Bechmann Hoseassen

Af et partshøringssvar af 12. september 2005 til SKAT fra Christina Bechmann Hoseassen fremgår bl.a., at hun i stedet for en påtænkt ændring af arbejdsstedet til Svendborg ønskede at blive placeret i Odense. Som første prioritet angav hun Skattecenter Odense på Lumbyvej. Som anden prioritet Skattecenter Odense på Lerchesgade 35.

Der er enighed om, at Christina Bechmann Hoseassens daglige transporttid fra bopælen i Nyborg til det nye arbejdssted på Lumbyvej i Odense og retur rent faktisk udgjorde i alt 91 minutter, herunder 28 minutters togtransport, 44 minutters ventetid på banegården i Odense og 19 minutters bustransport i Odense.

Det er ubestridt, at SKAT på Lerchesgade ligger tæt på Odense Station.

Forklaringer

Der er til brug for Højesteret afgivet forklaring af personalekonsulent i Silkeborg Kommune Leif Rattenborg Bøgedal. Der henvises herom til Højesterets sag 170/09 HK/Danmark som mandatar for Allan Neergaard Iversen mod SKAT.

Højesterets begrundelse og resultat

SKATs pålæg til Eva Jensen, Carina Ørbæk Sørensen og Christina Bechmann Hoseassen om nyt fast arbejdssted blev givet som led i en generel omstrukturering, der omfattede et stort antal ansatte. Ved bedømmelsen af, om det nye faste arbejdssted medførte væsentlige ændringer af de ansattes arbejdsforhold, som de ikke var forpligtet til at tåle, opgjorde SKAT den forøgede transportvej og transporttid ved privat kørsel i egen bil på grundlag af en sædvanligt anvendt søgemaskine, krak.dk. Resultaterne efter denne søgemaskine afviger fra resultaterne efter andre søgemaskiner, i visse tilfælde op og i andre tilfælde ned. Det er ikke oplyst, hvad der er årsag til disse afvigelser, og der er efter de foreliggende oplysninger ikke grundlag for at fastslå, at krak.dk er behæftet med fejl. På denne baggrund lægger Højesteret den af SKAT opgjorte forøgede transportvej og transporttid baseret på krak.dk til grund.

Eva Jensens daglige transport til og fra arbejde ved kørsel i bil blev hver vej forøget med 21,2 km fra 23,4 km til 44,6 km og med 15 minutter fra 22 minutter til 37 minutter. Højesteret finder, at den ændring af hendes arbejdsforhold, som denne forøgelse indebærer, ikke gik ud over, hvad hun var forpligtet til at tåle uden kompensation, og tiltræder derfor, at SKAT er frifundet for hendes krav om kompensation.

Carina Ørbæk Sørensens daglige transport til og fra arbejde ved kørsel i bil blev hver vej forøget med 26 km fra 10,3 km til 36,3 km og med 16 minutter fra 12 minutter til 28 minutter.

Højesteret finder, at den ændring af hendes arbejdsforhold, som denne forøgelse indebar, ikke gik ud over, hvad hun var forpligtet til at tåle uden kompensation, og tiltræder derfor, at SKAT er frifundet for hendes krav om kompensation.

Christina Bechmann Hoseassen, der boede tæt ved sit arbejde i Nyborg, fik i forbindelse med pålægget om skift af fast arbejdssted mulighed for at vælge mellem flere arbejdssteder, hvoraf det ene, SKAT på Lerchesgade i Odense, ville indebære en forøgelse af den daglige transport hver vej med 14 minutter med tog fra Nyborg til Odense Station, der ligger tæt på arbejdsstedet på Lerchesgade. Højesteret finder, at den ændring af hendes arbejdsforhold, som denne forøgelse indebar, ikke gik ud over, hvad hun var forpligtet til at tåle uden kompensation, og tiltræder derfor, at SKAT er frifundet for hendes krav om kompensation. Det kan ikke føre til andet resultat, at hun valgte et arbejdssted med længere transport til følge.

Herefter stadfæster Højesteret dommen.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for Højesteret skal HK/Danmark som mandatar for Eva Jensen, Carina Ørbæk Sørensen og Christina Bechmann Hoseassen betale 40.000 kr. til SKAT.

De idømte sagsomkostningsbeløb skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afgivelse og forrentes efter rentelovens § 8 a.